

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลนาอ้อ
จังหวัดเลย

**PARTICIPATION OF POPULATION IN SOLID WASTE
MANAGEMENT IN NA-O SUB-DISTRICT MUNICIPALITY,
LOEI PROVINCE**

สุภาณี ศรีมงคล¹

พระครูพิสุทธิธรรมาภรณ์²

¹โรงเรียนชุมชนศรีสะอาด

²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Supanee Srimongkol¹

Prakru Pisutthidhammaporn²

¹Srisa-ad community School

²Mahamakit Buddhist University, Srilanchang Campus

Corresponding Author E-mail: wisut.tho@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลนาอ้อ จังหวัดเลย และ (2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลนาอ้อ จังหวัดเลย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลนาอ้อ จังหวัดเลย จำนวน 320 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คนเพื่อหาแนวทางพัฒนา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลนาอ้อ จังหวัดเลย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) แนวทางการจัดการขยะชุมชนควรส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีในการจัดการขยะให้มีความเหมาะสมกับข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ การส่งเสริมการจัดการขยะภายในชุมชน การสร้างคู่มือในการคัดแยกขยะรวมทั้งการประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะในช่องทางต่าง ๆ มีการสร้างแรงจูงใจในการคัดแยกขยะ และการจัดระเบียบให้เกิดความสะอาดต่อการรวบรวมและการคัดแยกขยะ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การจัดการขยะมูลฝอย;

Abstract

This research aimed to (1) study participation in solid waste management, and 2) propose a community waste management in Na-O Sub-District Municipality, Loei Province. This research is a mixed method research. The sample was family heads 320 persons in Na-O Sub-District Municipality, Loei Province. Statistics were frequency, percentage, means, and standard deviation. And interviews with 7 qualified persons to find out how to develop, analyze data with content analysis.

The research result found that (1) The participation in solid waste management in Na-O Sub-District Municipality, Loei Province was found at a high level.. (2) The community waste management approach should; Promote the development of waste management technology to be suitable for space constraints, Promotion of waste management within the community, Creating a manual on waste separation, Including publicizing the waste sorting through different channels, There is an incentive to separate waste, and Organizing to facilitate the collection and sorting of waste

Keywords: Participation; Solid Waste Management;

บทนำ

การขยายตัวของชุมชนเมืองและการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลายพื้นที่ได้ประสบปัญหา ไม่สามารถจัดหาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ขาดการบริหารจัดการที่ดี ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการที่เหมาะสม และเกิดความขัดแย้งในการดำเนินการปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล จำเป็นจะต้องได้รับการจัดการที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้ปัญหาขยายตัวและรุนแรงยิ่งขึ้นเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548: 1) โดยกฎหมายได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ดังนั้น พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 50 กำหนดว่าภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้ “(3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล”

สำหรับการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน โดยเน้นการป้องกันมลพิษ ณ แหล่งกำเนิดเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของกลไกการจัดการขยะมูลฝอยครัวเรือน โดยส่งเสริมการดำเนินการตามหลัก 3 R ได้แก่ การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) โดยเริ่มที่การคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนก่อนทิ้ง และจัดให้เกิดกระบวนการนำกลับไปแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ การทิ้งขยะมูลฝอยรวมกัน

จะทำให้เกิดการปนเปื้อนสกปรก ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้หรือถ้าได้แต่คุณภาพต่ำ และต้องเสียค่าใช้จ่าย ในการทำความสะอาดค่อนข้างสูง การกำหนดแนวทางปฏิบัติ การลด การคัดแยก การเก็บรวบรวมขนส่ง และ ใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยชุมชนที่ถูกต้องหลักวิชาการ และเป็นแบบแผนสำหรับปฏิบัติทั่วประเทศนั้น (กรมควบคุม มลพิษ, 2555)

การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความ เข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการขยะมูลฝอย สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัดขยะให้น้อยที่สุด สามารถนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ ทั้งในส่วนของการใช้ซ้ำและแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ ประชาชนสามารถลด ปริมาณขยะมูลฝอยลงได้จะส่งผลให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี สุขภาพอนามัยของประชาชนมีสุขภาพที่ดี สภาพภูมิ ทัศน์มีความสวยงาม รวมถึงได้ประโยชน์จากการคัดแยกขยะนำไปขายเป็นการเพิ่มรายได้ในครอบครัว และ การนำกลับมาใช้ใหม่ทำให้เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายได้อีกด้วย ประชาชนได้ทราบถึงปัญหาและแนวทางการ แก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ พร้อมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การลดและแยกขยะอย่างเป็นรูปธรรม (กรมควบคุมมลพิษ, 2555)

จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อ การจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลนาอ้อ จังหวัดเลย เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลประกอบการวาง แผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลนาอ้อ จังหวัดเลย
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาล ตำบลนาอ้อ จังหวัดเลย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Performance)

ประชากร

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรศึกษา คือ หัวหน้าครัวเรือนในเขตเทศบาลนาอ้อ จังหวัด จำนวน 1,924 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) โดยใช้ตารางตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาด ของกลุ่มตัวอย่าง R.V.Krejcie และ D.W.Morgan (จักรกฤษณ์ โปดาพล และสุพรรณิ บุญหนัก, 2563: 105) และได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random

Sampling) โดยยึดตามหมู่บ้าน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ครอบคลุมประชากร หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Sampling) ด้วยการจับสลาก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คนเพื่อหาแนวทางพัฒนาพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลนาอ้อ จังหวัดเลย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้มาสรุปและจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด (Typologies) จัดหมวดหมู่ข้อมูลตามแต่ละประเภทแล้วเขียนรายงานแบบพรรณนาความ (Descriptive Analysis) เพื่อจัดทำข้อมูลที่ได้เป็นรายงานนวัตกรรมทางการบริหาร

ผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลนาอ้อ จังหวัดเลย
 ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลนาอ้อ ในภาพรวม

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.86	0.80	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	4.06	0.66	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.15	0.69	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน	4.00	0.67	มาก
รวม	4.02	0.68	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลนาอ้อ จังหวัดเลย โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02, S.D. = 0.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.15, S.D. = 0.69$) รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\bar{X} = 4.06, S.D. = 0.66$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.86, S.D. = 0.80$)

2. แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาล ตำบลนาอ้อ จังหวัดเลย

แนวทางการจัดการขยะชุมชนควรส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีในการจัดการขยะให้มีความเหมาะสมกับข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ การส่งเสริมการจัดการขยะภายในชุมชน การสร้างคู่มือในการคัดแยกขยะ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะในช่องทางต่าง ๆ มีการสร้างแรงจูงใจในการคัดแยกขยะ และการจัดระเบียบให้เกิดความสะอาดต่อการรวบรวมและการคัดแยกขยะ

การอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลนาอ้อ จังหวัดเลย มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ และขอเสนอประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลนาอ้อ จังหวัดเลยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเทศบาลนาอ้อได้ทำการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประโยชน์จากการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อไม่ให้เป็นที่น่ารังเกียจเพราะพิษเชื้อโรคต่าง ๆ ที่จำทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพร่างกายทั้งเด็ก และผู้สูงอายุ สอดคล้องกับปภาวรินทร์ นาจำปา (2557: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสรุปได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก ประชาชนให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการอยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้ายคือด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับน้อย

2. แนวทางการจัดการขยะชุมชนควรส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีในการจัดการขยะให้มีความเหมาะสมกับข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ การส่งเสริมการจัดการขยะภายในชุมชน การสร้างคู่มือในการคัดแยกขยะ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะในช่องทางต่าง ๆ มีการสร้างแรงจูงใจในการคัดแยกขยะ และการจัดระเบียบให้เกิดความสะอาดต่อการรวบรวมและการคัดแยกขยะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สอดคล้องกับสุนทร ปัญญาพงษ์ และคณะ (2563: 107) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรส่งเสริมชุมชนในการคัดแยกประเภทขยะลงถังขยะอย่างจริงจังต่อเนื่อง ประเภทขยะเปียกและขยะแห้ง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นอุปนิสัยและเป็นที่ยอมรับของชุมชนต่อไป ชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยอย่างสม่ำเสมอ ช่วงเวลาในการจัดเก็บขยะ เพื่อป้องกันสัตว์เลื้อยคลานมาคุ้ยขยะมูลฝอย

สร้างความสกรปรกและส่กถึนหมึนในชุมชน และควรส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญของปัญหาขยะมูลฝอย เพราะผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในการแจ้งให้คณะกรรมการหมู่บ้านทราบ เมื่อพบเห็นถึงขยะชำรุดหรือไม่เพียงพอต่อการใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลตำบลนาอ้อ จังหวัดเลย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติ

จากผลการวิจัย สามารถนำข้อเสนอแนะทางนโยบายได้ดังนี้

1. ผู้บริหารของเทศบาลตำบลนาอ้อ ควรมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำร่างเทศบัญญัติของเทศบาลเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในบริเวณชุมชนให้มากยิ่งขึ้น
2. ควรสนับสนุนให้ภาคประชาชนคัดเลือกตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลนาอ้อ
3. ควรมีการสร้างมาตรการ หรือสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนคัดแยกขยะ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดการขยะ และเป็นการจูงใจให้มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ดีกว่าบังคับใช้ข้อบังคับต่าง ๆ
4. ควรส่งเสริมหรือมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลนาอ้อ เพื่อเป็นการยกระดับตลาดสะอาดปลอดภัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในชุมชนที่มีต่อการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลนาอ้อ
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเชิงคุณภาพและศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติมจากตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

องค์ความรู้ที่ได้

แนวทางทางการจัดการขยะชุมชนควรส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีในการจัดการขยะให้มีความเหมาะสมกับข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ การส่งเสริมการจัดการขยะภายในชุมชน การสร้างคู่มือในการคัดแยกขยะ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะในช่องทางต่าง มีการสร้างแรงจูงใจในการคัดแยกขยะ และการจัดระเบียบให้เกิดความสะดวกต่อการรวบรวมและการคัดแยกขยะ

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2555). *แผนจัดการมลพิษ พ.ศ. 2555-2559* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: กองแผนงานและประเมินผลกรมควบคุมมลพิษ.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2548). *มาตรฐานการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จักรกฤษณ์ โปตาพล และสุพรรณิ บุญหนัก (2563). *สถิติเพื่อการวิจัย และการใช้โปรแกรม SPSS ในการวิจัย*. เลย์ สำรวย ก๊อปปี้บ้านใหม่.
- ปภาวรินทร์ นาจำปา. (2557). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด*. งานนิพนธ์นี้ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุนทร ปัญญาพงษ์ และคณะ. (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนบ้านนาฝาย ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*. 5(2), 95 – 108.